

۱۳۱۷۸۸۲

مقدمه‌ای بر حقوق بین‌الملل محیط زیست

پروفسور تیمو کویو روا

با دیباچه:

دکتر فرهاد دبیری

ترجمه و تحقیق:

مهناز ضرابی

سبحان طیبی

نشر میزان

سرشناسه
 عنوان و نام پدیدآور: مقدمه‌ای بر حقوق بین الملل محیط زیست
 مشخصات نشر: تهران: نشر میزان: ۱۳۹۴
 مشخصات ظاهری: ۳۳۶ ص
 فروست: علوم اجتماعی: ۸۵۸
 شابک: 978-964-511-657-4
 وضعیت فهرست نویسی: فیبای مختصر
 شناسه افزوده: طبیبی، سبحان، ۱۳۶۱ -
 موضوع: ضربابی، مهناز، ۱۳۶۶ -
 شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۶۳۳۸۴

هرگونه کثیر (اعم از چاپ، کپی، فایل الکترونیکی و...) از این اثر بدون اخذ مجوز
 از ناشر خلاف قانون بوده و پیگرد قانونی دارد.
 لطفاً در صورت مشاهده، موارد را به شماره تلفن‌های ذیل اطلاع دهید.

۸۵۸
 نشر میزان
 مقدمه‌ای بر حقوق بین الملل محیط زیست
 تیمو کویوروا
 ترجمه
 سبحان طبیبی
 مهناز ضربابی
 چاپ اول: تابستان ۱۳۹۴
 قیمت: ۱۷۰۰۰ تومان
 شمار: ۱۰۰۰ نسخه
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۶۵۷-۴

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاوسی فر، کوچه نکيسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۴۹۱۳۱
 فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخرآزی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰
 واحد بخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتوح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱
 وبسایت: www.mizan-law.ir mizannasher@yahoo.com پست الکترونیکی:

فهرست مطالب

دییاجه به قلم جناب آقای دکتر فرهاد دبیری بر ترجمه فارسی کتاب.....	۱۱
مقدمه مترجمین.....	۱۵
دییاجه پروفیسور تیموکویو روا بر ترجمه فارسی کتاب: "مقدمه ای بر حقوق بین الملل محیط زیست"	۱۹
دییاجه کوتاه برخی از اساتید حقوق بین الملل محیط زیست بر کتاب: "مقدمه ای بر حقوق بین الملل محیط زیست"	۲۱
برای خوانندگان.....	۲۳
مقدمه.....	۳۱

فصل اول - موضوعات اساسی در حقوق بین الملل محیط زیست ... ۴۱

وظیفه اصلی حقوق بین الملل محیط زیست.....	۴۱
ضرورت قانونگذاری بین المللی.....	۴۳
ماهیت حقوق بین الملل و حقوق محیط زیست.....	۴۴
عوامل تأثیرگذار بر توسعه حقوق بین الملل محیط زیست.....	۴۶
عوامل متعدد.....	۵۲
خرده عاملان غیر دولتی چگونه می توانند مذاکرات جهانی زیست محیطی را تحت تأثیر قرار دهند؟.....	۵۳
تأثیر حقوق بین الملل محیط زیست.....	۵۴
پیاده سازی ملی حقوق بین الملل محیط زیست.....	۵۵
نظام دوگانه گرا در برابر نظام وحدت گرا.....	۵۶

۵۸	چطور اطمینان پیدا کنیم کشورها از قواعد بین‌المللی زیست‌محیطی پیروی می‌کنند؟
۶۰	آیا حقوق بین‌الملل محیط زیست می‌تواند مشکلات زیست‌محیطی را مرتفع سازد؟
۶۲	مسئولیت کشورها و مشاغل
۶۳	هزینه حفاظت زیست‌محیطی برای مشاغل
۶۴	اصل «پرداخت توسط آلوده ساز»
۶۶	افزایش انگیزه مشاغل برای حفاظت از محیط زیست
۶۷	اصول استوا
۶۹	توضیحات

فصل دوم - پیشینه حقوق بین‌الملل محیط زیست ۷۳

۷۴	سازمان ملل و افزایش همکاری بین‌المللی
۷۶	قیام مستعمرات سابق
۷۷	پیدایش حفاظت زیست‌محیطی همه جانبه
۸۰	مراحل توسعه حقوق بین‌الملل محیط زیست
۸۲	سرآغاز حقوق بین‌الملل محیط زیست
۸۶	چالش‌های رفع مشکلات زیست‌محیطی
۸۷	بالندگی حقوق بین‌الملل محیط زیست
۹۰	مناقشه زیست‌محیطی در بین کشورهای همسایه
۹۲	نتیجه‌گیری در مورد توسعه حقوق بین‌الملل محیط زیست
۹۳	روش جدیدی برای تدوین سیاست توسعه پایدار
۹۶	نقطه عطف‌های توسعه حقوق بین‌الملل محیط زیست
۹۸	سئوالات و تکالیف تحقیقاتی

فصل سوم - تصویب و توسعه حقوق بین الملل محیط زیست ۱۰۵

- ۱۰۷..... چه کسی مسئول ایجاد و توسعه حقوق بین الملل محیط زیست است؟
- ۱۰۸..... نقش علم در حقوق بین الملل محیط زیست
- ۱۱۲..... دانش اکولوژیکی (بوم شناسی) سنتی
- ۱۱۲..... حقوق نرم (میانرو یا غیر الزام آور) و سخت (الزام آور)
- ۱۱۵..... منابع حقوق بین الملل
- ۱۱۷..... مشکل در منابع حقوق بین الملل
- ۱۱۸..... موافقتنامه های بین المللی
- ۱۱۹..... مراحل یک توافق
- ۱۲۱..... جمله بندی یا واژه آرائی موافقتنامه ها
- ۱۲۲..... چارچوب نهادینه
- ۱۲۵..... موافقتنامه های بین المللی زیست محیطی به عنوان رژیم
- ۱۲۶..... رژیم های زیست محیطی ابتکاری
- ۱۲۹..... نظارت بر تأیید تعهدات و پیروی از آنها
- ۱۳۴..... اصلاحیه ها
- ۱۳۸..... حقوق بین الملل عرفی
- ۱۳۹..... توسعه حقوق عرفی
- ۱۴۰..... رابطه بین حقوق بین الملل عرفی و معاهدات بین المللی
- ۱۴۳..... اصل عمومی حقوق
- ۱۴۵..... منابع ثانوی حقوق
- ۱۴۶..... دادگاه های دادگستری بین المللی
- ۱۵۰..... سؤالات و تکالیف تحقیقاتی

فصل چهارم - اصول حفاظت زیست محیطی بین‌المللی ۱۵۵

مالکیت زمین، دریا و فضا.....	۱۵۷
حوزه (قضائی) حکومتی.....	۱۵۸
حدود حاکمیت ارضی: جزایر سوالبارد و اتحادیه اروپا به عنوان مثال‌های موردی.....	۱۶۵
مجمع‌الجزایر سوالبارد.....	۱۶۶
اتحادیه اروپا.....	۱۶۸
تراژدی منابع مشترک.....	۱۷۳
مناطق قطب جنوب و قطب شمال.....	۱۷۴
اصول حقوق بین‌الملل و محیط زیست.....	۱۷۸
حاکمیت ارضی کشورها.....	۱۸۰
آلودگی فرامرزی.....	۱۸۲
اصل عدم خسارت.....	۱۸۶
انرژی هسته‌ای و حمل و نقل مواد خطرناک.....	۱۹۰
روند محبوبیت نیروی هسته‌ای.....	۱۹۱
حقوق بین‌الملل عرفی در موارد آلودگی فرامرزی.....	۱۹۲
آلودگی هوایی فرامرزی دوربرد.....	۱۹۳
مناطق خارج از حوزه قضائی کشورها.....	۱۹۹
اصول رویکردها و اسناد قانونی در حقوق بین‌الملل محیط زیست.....	۲۰۵
اصول عدالت و انصاف.....	۲۰۶
اصول معتبر (اصول مؤثر در ماهیت دعوا) و شکلی.....	۲۱۰
روال کار ارزیابی اثرات زیست‌محیطی.....	۲۱۶
رویکردهای جدید به حفاظت زیست‌محیطی.....	۲۱۷
اسناد ناظر در حقوق بین‌الملل محیط زیست.....	۲۲۰
سؤالات و تکالیف تحقیقاتی.....	۲۲۳

فصل پنجم - شاخه‌های حقوق بین‌الملل محیط زیست ۲۳۳

پراکندگی حقوق بین‌الملل	۲۳۵
استدلال گات و روند حل اختلاف سازمان تجارت جهانی در مناقشه ماهی تن/دلفین و میگو/لاک‌پشت	۲۳۹
پراکندگی حقوق بین‌الملل محیط زیست	۲۴۰
حفاظت از محیط زیست دریاها	۲۴۴
پیشینه حفاظت از محیط زیست دریاها	۲۴۵
حفاظت منطقه‌ای از محیط زیست دریاها؛ رژیم دریا بالتیک به عنوان مثال	۲۴۹
تنظیم صید (ماهی و سایر گونه‌های دریایی)	۲۵۲
حفاظت از آبراه‌های بین‌المللی	۲۵۳
حفاظت از تنوع بیولوژیکی	۲۵۵
پیشینه حفاظت از تنوع بیولوژیکی	۲۵۶
حفظ تنوع زیستی در محیط دریا	۲۶۰
پایستگی جو	۲۶۴
رژیم اوزون	۲۶۵
رژیم تغییر اقلیم	۲۶۶
موفقیت رژیم اوزون و شکست رژیم تغییر اقلیم	۲۶۹
رابطه بین کاهش اوزون و تغییر اقلیم	۲۷۱
سؤالات و تکالیف تحقیقاتی	۲۷۴
توضیحات	۲۷۵

فصل ششم - مسئولیت حقوقی در برابر خسارت زیست‌محیطی ۲۷۹

مشکلات موجود در وضع قواعد مسئولیت عمومی	۲۸۱
نقش کمیسیون حقوق بین‌الملل در ترویج قواعد خسارت زیست‌محیطی	۲۸۴

۲۸۵.....	مسئولیت به استناد اصل جدیت و کوشایی
۲۸۶.....	توافقنامه‌های مرتبط با مسئولیت حادثه
۲۹۱.....	مسئولیت حقوقی در عمل
۲۹۵.....	سؤالات و تکالیف تحقیقاتی
۲۹۶.....	توضیحات

فصل هفتم - آینده حقوق بین‌الملل محیط زیست ۲۹۹.....

۳۰۱.....	در حال حاضر کجا هستیم؟
۳۰۲.....	چشم‌اندازی تازه و چالش‌های جدید
۳۰۴.....	اختلاف حقوق بین‌الملل محیط زیست با حقوق بین‌الملل
۳۰۴.....	طرز تفکرهای جدیدی در حال نمایان شدن هستند
۳۱۰.....	بهبود طرز اداره محیط زیست بین‌المللی
۳۱۳.....	یک سازمان محیط زیست جهانی
۳۱۵.....	جستجوی هم‌افزایی‌های بین رژیم‌ها
۳۱۶.....	یک مثال الگو: رژیم‌های شیمیایی
۳۲۱.....	چطور می‌توانیم مبرم‌ترین مشکل زیست‌محیطی، تغییر اقلیم، را برطرف کنیم؟
۳۲۲.....	دستاوردهای کنفرانس «دوربان»
۳۲۶.....	راههای جدیدی برای محاط بودن بر تغییر اقلیم
۳۲۹.....	تغییر اساسی در جهان‌بینی ما
۳۳۰.....	سؤالات و تکالیف تحقیقاتی
۳۳۱.....	توضیحات

دیباچه به قلم جناب آقای دکتر فرهاد دبیری بر ترجمه فارسی کتاب

زمانی که جنبش‌های اجتماعی دهه شصت میلادی در اروپا شکل گرفت و تبلور آن در اعتراضات دانشجویی پاریس در همان سال‌ها ظاهر شد و کشورهای طالب ثنودموکراسی مترصد بیشترین بهره‌گیری از این فرصت با جهت‌گیری اجتماعی - اقتصادی برای رویارویی نرم در جهان دوقطبی بودند، کسی تصور نمی‌کرد که برآیند و بازتاب چنین تحركات آرام اجتماعی و البته حقوقی - سیاسی موجب ظهور دیدگاه و چشم‌انداز جدیدی در عرصه تعاملات جهانی و به تبع آن در حقوق بین‌الملل گردد و این رویکرد جدید چیزی نبود جز بازگشت انسان به خویشستن خویش و نگاه نو به رابطه تاریخی خود با طبیعت و در نتیجه ظهور حقوق بین‌الملل محیط زیست از بطن نظام حقوق بین‌الملل. این پدیده نوظهور آغاز حیات خود را طی دوازده روز پرچالش برای رسیدن به یک تفاهم مهم جهانی در ژوئن ۱۹۷۲ در استکهلم جشن گرفت. بویژه اینکه چندماه قبل از آن کنفرانس سوم، اوتانت دبیرکل وقت سازمان ملل متحد در سانتیاگو شیلی بعلت اختلاف بین کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه با ناکامی مواجه شده بود و این بار جهان نمی‌خواست فرصت پیش آمده را از دست بدهد و در نتیجه زمینه لازم برای برگزاری یکی از بزرگترین کنفرانس‌های بین‌المللی فراهم شد. این کنفرانس آغاز امیدوارکننده‌ای برای حرکت به سمت جهانی شدن محیط زیست و توسعه حقوق بین‌الملل محیط زیست بود و دیری نپایید که معاهده‌های دیگری که در ادامه آنها تداوم سیاست‌های سستی دولتها برای دستیابی بی‌وقفه به توسعه بود، حرکت به سمت پایداری و حمایت از محیط زیست را با کندی مواجه کرد. ولی نظریه پردازان حقوق بین‌الملل محیط زیست و اندیشمندان بادرک واقع‌گرایانه از نیاز کشورها (اعم از توسعه‌یافته و در حال توسعه) برای دستیابی به توسعه پایدار چشم‌انداز جدیدی را در

این عرصه گشودند و تبلور آن را در تصمیمات ریو در سال ۱۹۹۲ می‌توان مشاهده نمود.

اینک حقوق بین‌الملل محیط زیست با پشت سر گذاشتن قریب به چهل سال تجربه در عرصه حمایت از محیط زیست در جهت استقرار قوانین والای بشری برای تامین عدالت و امنیت زیست محیطی در مسیر توسعه پایدار و پایداری منابع زیستی و ارتقاء کیفیت زندگی نسل امروز و نسل‌های آینده گام بر می‌دارد. بی‌تردید حقوق بین‌الملل محیط زیست برخاسته از جریان اجتماعی - اقتصادی نوگرایانه و محصول اندیشه و تفکری است که ریشه در پایداری و تعادل همه اجزاء حیات دارد و رسالتش استقرار نظامی حقوقی بر پایه مسئولیت همه دولت‌ها برای زیستن در جهانی امن و سالم می‌باشد.

گرچه حقوق بین‌الملل محیط زیست برآمده از بنیادهای حقوق بین‌الملل پا به عرصه جهانی نهاده و توسعه پیدا کرده است ولی در این رهگذر به مرحله‌ای رسیده است که معیارهای کلاسیک حقوق بین‌الملل عمومی قادر به تامین و بازخوانی مولفه‌های نوین آن نیست. اصول و آراء و دکترین حقوق محیط زیست فراتر از اصول مرسوم و معمول حقوق عمومی برای حل مسائل و تنظیم روابط بین‌المللی در حوزه محیط زیست گام برداشته است. نیاز جامعه بین‌المللی برای حفظ منافع مشترک موجب گردیده است که حقوق محیط زیست سیاستهای استراتژیک و هدف خود را نه برپایه تقسیم منافع بلکه اشتراک منافع همه جوامع بشری برای بقاء تمام زیست‌مندان قرار دهد. حقوق بین‌الملل محیط زیست درصدد یافتن قواعدی مدرن و جهانی برای دستیابی به توسعه و صلحی پایدار در میان همه عوامل اثر گذار بر تکامل حیات و حرکت به سمت تعادل بین همه عناصر تنوع زیستی است. با این وجود آیا حقوق بین‌الملل محیط زیست میتواند به عنوان مکانیزمی قابل اعتماد برای حل چالش‌های جهانی بکار رود و برای نیل به این هدف آیا قادر است تمام مولفه‌های اجتماعی و اقتصادی و حتی سیاسی را با خود همسو و هماهنگ نماید؟

واقعیت این است که جامعه جهانی هیچگاه تا این اندازه درصدد توسل به قواعد بین‌المللی برای همگرایی و تفاهم برای حصول منافع مشترک و حفاظت از میراث مشترک در مسیر توسعه نبوده است. کافی است به شمار کنفرانس‌های زیست محیطی و

معاهدات بین‌المللی و منطقه‌ای از سال ۱۹۷۲ و رشد تدریجی آنها تا سال ۲۰۱۲ توجه شود.

یکی از ویژگیهای بارز حقوق بین‌الملل محیط زیست که از دلایل توسعه آن نیز بشمار می‌رود رویکرد نوین آن بر مبنای اتکاء به سایر بازیگران عرصه بین‌المللی علاوه بر دولت‌ها به عنوان تابعان حقوق بین‌الملل در حل چالش‌های زیست محیطی می‌باشد (به بخش سوم دستور کار ۲۱ رجوع شود) و این موضوعی که در حقوق بین‌الملل عمومی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. از دیگر ویژگی‌های حقوق بین‌الملل محیط زیست پذیرش مسئولیت مطلق دولت‌ها در ایجاد و یا بروز آلودگی و تخریب محیط زیست و پدیده‌های نوظهور زیست محیطی و شیوه مشارکت آنها برای حل این چالش‌ها با مسئولیت متفاوت می‌باشد. بالاخره نقش و تاثیر حقوق نرم در توسعه حقوق بین‌الملل محیط زیست از مهم‌ترین خصوصیات این شاخه از حقوق و وجه تمایز آن با حقوق بین‌الملل عمومی به شمار می‌رود. پیشی گرفتن قواعد نرم از قواعد الزام‌آور در تعاملات جهانی زیست محیطی و تاثیر آن در حل مناقشات این حوزه بسیار ارزنده و چشمگیر می‌باشد. اصول اعلامیه‌های کنفرانس‌های بین‌المللی زیست محیطی و دستور کار ۲۱ که دستوری برای توسعه و راهبردی برای زندگی بشر در قرن بیست و یکم تلقی شده است نمونه بارز این تلقی است. رویکردهای جامعه جهانی به امر حفاظت و حمایت از محیط زیست و نگرانیهای بشر از آینده پرچالش خود و به خطر افتادن منابع حیاتی کره زمین و تهدیدات جدی نوظهور مانند تغییرات اقلیم، بسیاری از اصول و قوانین حقوق بین‌الملل محیط زیست را در زمره قواعد امره جهانی قرار داده است.

نکته حائز اهمیت توجه به مجامع علمی و جهان دانش به موضوع محیط زیست و تبعا حقوق محیط زیست می‌باشد. رشد فزاینده کتب و تحقیقات علمی در این زمینه نشانگر اهمیت و توجه جامعه جهانی به مقوله محیط زیست می‌باشد. خوشبختانه در مکاتب حقوق بین‌الملل محیط زیست دانشمندان و اساتید برجسته و ارزشمندی همچون پروفسور الکساندر کیس پا به عرصه این حوزه از علم و دانش نهاده‌اند. یکی از اساتید ارزشمند در این حوزه نیز پروفسور تیمو کویوروا مولف کتاب حاضر می‌باشد.

آموزه‌های این کتاب برای علاقه‌مندان به حقوق محیط زیست بویژه دانشجویان بسیار مفید و مغتنم است. خوشبختانه ترجمه صحیح و دقیق کتاب پروفیسور کویوروا توسط محقق جوان، پرتلاش آقای سبحان طیبی و همکار ایشان که تسلط قابل تحسینی بر مسائل حقوق محیط زیست پیدا کرده است فرصت ارزشمندی را برای دانش پژوهان عرصه حقوق محیط زیست فراهم کرده است تا بتوانند از ترجمه روان این اثر ارزشمند به زبان فارسی استفاده نمایند. امید است در آینده شاهد ترجمه آثار بیشتری از این محققین در حوزه حقوق محیط زیست باشیم.

فرهاد دبیری

تهران - ۱۳۹۳

www.ketab.ir

مقدمه مترجمین

درک ماهیت حقوق بین الملل محیط زیست از تمایز میان قوانین ملی و بین المللی محیط زیستی ناشی می شود. قانون ملی را می توان قانونی خواند که منحصرأ توسط دولت یک کشور به تصویب رسیده است. در حالی که قوانین بین المللی در چارچوب روابط میان کشورهای مختلف شکل گرفته و طی موافقت نامه های میان ملل مختلف حاصل می شود. حقوق بین الملل محیط زیست و بسیاری از قوانین بین المللی در این حوزه، زمینه وسیع تری را نسبت به قوانین ملی در بر می گیرد. یکی از ویژگی های بالندهی حقوق بین الملل محیط زیست حرکت مقررات و قواعد از حالت قراردادی به سمت عرفی شدن است. در این راستا حقوق بین الملل محیط زیست از منابع مختلف تشکیل شده که مهم ترین منبع آن موافقت نامه های چند جانبه محیط زیستی می باشد. در فرآیند این موافقت نامه ها است که کنوانسیون ها، معاهدات، پروتکل ها و مقررات محیط زیستی شکل می گیرد. این منابع بیش از یک سده مذاکره و سپس در یک کنفرانس به تصویب رسیده است. معمولاً آنها پس از تصویب امضا شده و تبدیل به قواعد الزام آور حقوقی می شوند.

برای اولین بار قوانین بین المللی زیست محیطی در سطح جهانی مورد بحث قرار گرفت. یک سند مهم از جمله نتایج کنفرانس اعلامیه استکهلم بود. در این بیانیه که از نظر قانونی الزام آور نیست، بیان گردیده هیچ دولتی حق آسیب به سرزمین دیگری را ندارد. در سال ۱۹۹۲ کنفرانس ریو در خصوص محیط زیست و توسعه، همچنین به عنوان اجلاس زمین شناخته شده صورت گرفت. هدف اصلی آن ترویج توسعه پایدار در همه کشورها به منظور توسعه اقدامات برای جلوگیری از تخریب محیط زیست بود. این کنفرانس در مقابل کنفرانس استکهلم که بیشتر در مورد توسعه و کشورهای در حال توسعه بود باعث شد تا برای اولین بار صدای کشورهای مستعد توسعه نیز شنیده شود. این باعث بحث های بسیاری بین نمایندگان کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه شد. نتایج اصلی کنفرانس ریو دستور کار ۲۱، یک برنامه عمل بر روی محیط زیست و توسعه پایدار و اعلامیه ریو در محیط زیست و توسعه بود. در سال ۲۰۱۲ پس

از ۲۰ سال از اولین کنفرانس ریو اجلاسی در سطح جهانی شکل گرفت. در این زمان توسعه پایدار تبدیل شده است یک مفهوم پذیرفته شده، که جنبه‌های زیست محیطی، اجتماعی و اقتصادی توسعه را با هم به ارمغان آورده است، اما تنش بین محیط زیست و توسعه هنوز هم وجود دارد. در همین راستا تصمیمی در سطح حاکمیت‌های بین‌المللی گرفته شد که اجلاسی به مراتب بالاتر در سال ۲۰۱۵ برگزار گردد.

همانطور که مشاهده می‌کنیم حقوق بین‌الملل محیط زیست در روند توسعه حقوق بین‌الملل و توسعه پایدار قرار دارد. این مسیر توسعه دانشمندان این عرصه را به واکنش و می‌دارد تا رویکردهای مختلف حفاظت محیط زیست و توسعه پایدار را از منظر حقوقی مورد بررسی و تبیین قرار دهند. از این رو است که از جرگه دانشمندان حقوق بین‌الملل، پرفسور کویورا (استاد برجسته حقوق بین‌الملل محیط زیست و رئیس پژوهشکده مطالعات شمال در دانشگاه لاپلند فنلاند و عضو برجسته آکادمی حقوق بین‌الملل محیط زیست) مسئولیتی پیش روی خود دیده و اقدام به تالیف اثر علمی خود یعنی کتاب ارزشمند "مقدمه‌ای بر حقوق بین‌الملل محیط زیست" که از جمله آثار مفید و قابل اتکا در عرصه علمی حقوق بین‌الملل محیط زیست بوده، نموده است. این اثر که در اواخر سال ۲۰۱۳ به طبع قلم آراسته و انتشار یافته و در اوایل سال ۲۰۱۴ در معرض عموم قرار گرفت ما را بر آن داشت تا ضمن تهیه این کتاب جسارت کرده و دست به ترجمه آن ببریم. در همین راستا طی مکاتباتی با نویسنده محترم کتاب، ایشان ضمن استقبال و تشویق ما به ترجمه اثر، این اقدام ما را یک حرکت ارزشمند دانسته اند. با این حال جناب پروفیسور کویورا بر ما منت نهاده و مقدمه‌ای بر ترجمه فارسی کتاب خویش نوشتند و به جز این هم انتظاری از یک فرد فرهیخته و دانشمند نمی‌رفت. در همین جا بر خود فرض می‌دانیم از ایشان به سبب لطف و محبت بیکران نسبت به اینجانب و انتشارات روتلج به سبب اجازه ترجمه کتاب کمال سپاس را داشته باشیم. در این مجال فرصت را غنیمت شمرده که صمیمانه از اساتید گرانقدر، فرهیخته، دانشمند و ارجمندمان، جناب آقای دکتر فرهاد دبیری (استاد حقوق بین‌الملل و مدیر گروه مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری حقوق محیط زیست دانشکده محیط زیست و انرژی دانشگاه علوم و تحقیقات تهران و چهره ماندگار حقوق محیط زیست) به سبب نگارش دیباچه و نقش قلم توانای خود بر این مجموعه و همچنین حمایت همیشگی

ایشان و جناب آقای دکتر سید عباس پورهایشمی (استاد حقوق بین الملل و عضو هیات علمی گروه حقوق محیط زیست دانشکده محیط زیست و انرژی دانشگاه علوم و تحقیقات و استاد مدعو دانشگاه مونترال کانادا) به سبب ارائه نقطه نظرات و زحماتی که بر ما کشیده‌اند قدردانی نماییم. در این راستا از استاد گرانقدر و دانشمند ارجمند جناب آقای دکتر حسین شریفی طرازکوهی (استاد حقوق بین الملل و دانشیار دانشگاه امام حسین "ع") به سبب بررسی ماهوی اثر و مشوق علمی اینجانبان کمال سپاس و امتنان را داریم. همچنین از دوست فرهیخته جناب آقای دکتر پیمان نمایان که همواره مشوق علمی اینجانب در عرصه پژوهش هستند کمال تشکر را داریم. در این میان بر خود لازم می‌دانیم از دوستان گرانقدر سرکار خانم پگاه ملکی اصل به سبب ارائه راهنمایی‌های مفیدشان و جناب آقای فرزاد شیخی به سبب تهیه کتاب از ونکوور کانادا و سرکار خانم کیمیا تقا به سبب ویراستاری حقوقی کمال سپاسگزاری داشته باشیم. از جناب آقای دکتر عباس شیری استاد دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران و مدیریت محترم انتشارات و بنیاد حقوقی میزان به سبب حمایت از چاپ کتاب و سرکار خانم قربانی به سبب پیگیری قدردانی می‌نماییم. یقین هر کاری بدون اشکال نیست و این حق بر محقق و مترجمین اثر محفوظ است که از انتقادات سازنده خوانندگان گرامی بهره مند شوند. در فرجام کلام خداوندگار عالم را سپاس که همیشه و همه گاه پشتیبان ما بوده و هست.

سبحان طیبی مهناز ضرابی

دباجه پروفیسور تیمو کوئیو روا بر ترجمہ فارسی کتاب: "مقدمہ ای بر حقوق بین الملل محیط زیست"

حقوق بین الملل محیط زیست به منظور قاعده مند سازی و پاسخ به اغلب مشکلات زیست محیطی منطقه ای و جهانی که با آن رو به رو هستیم مانند تغییرات اقلیمی، آلودگی هوایی مرز گذر، نابودی تنوع زیستی یا آلودگی دریایی به وجود آمده است. همانگونه که اغلب متخصصان این رشته هم نظر هستند، معاهدات و اسناد حقوق نرم به میزان کافی برای مواجهه با اغلب مشکلات زیست محیطی منطقه ای و جهانی وجود دارند.

بزرگ ترین چالش واقعی موجود در این زمینه چگونگی پرورش این کنوانسیون های بین المللی و اجرای آنها در سطح ملی به منظور توانمندسازی حقیقی ما در بهبود وضعیت محیط زیست مشترکمان می باشد. در این تلاش همکاری انواع مختلف بازیگران، از سازمان های مردم نهاد زیست محیطی گرفته تا بنگاه های تجاری که بدون مشارکت آنها دسترسی به اهداف زیست محیطی بسیار مشکل خواهد بود، حایز اهمیت بسیاری می باشد.

حتی اگر حقوق بین الملل محیط زیست به اندازه ی کافی کامل نباشد، امروزه این توانایی را دارد که با انواع مختلف تهدیدات حتی در سطح، مانند تخریب لایه ی ازن، مقابله نماید. یکی از کارکردهای مهم حقوق بین الملل محیط زیست ایجاد فضای همکاری بین المللی در زمینه هایی است که دولت ها می توانند منافع مشترکی را در آن شناسایی نمایند. با انعقاد معاهدات حمایتی زیست محیطی، دولت های ملی اعتماد دوجانبه ی خود را در جایی ابراز کردند که به بهبود روابط صلح آمیز بین دولت ها منجر گردد. این یکی از کارکردهای مهم حقوق بین الملل محیط زیست در دنیایی است که هنوز با تهدیداتی علیه صلح و امنیت بین المللی دست به گریبان است.

حقوق بین‌الملل محیط‌زیست هم اکنون به دوران بلوغ خود رسیده است. دولت‌های ملی و دیگر بازیگران عرصه‌ی بین‌المللی معاهدات و اسناد نرم زیادی را مورد تصویب و پذیرش قرار داده‌اند که به ما به عنوان افرادی که به حفظ کیفیت خوب محیط‌زیست مشترک‌مان علاقه‌مندیم، زمینه‌ی خوبی برای فعالیت را عرضه می‌کند. آن چه هم اکنون مورد نیاز است جامه‌ی عمل پوشاندن به تمام اسناد حمایتی زیست‌محیطی در سطوح محلی، ملی، منطقه‌ای و جهانی است. ما همه در زمین به صورت مشترک زندگی می‌کنیم و حقوق بین‌الملل محیط‌زیست تلاش می‌کند تا کیفیت فضای زیستی ما را به گونه‌ای حفظ نماید که قادر به زندگی در این سیاره باشیم.

من ضمن قدردانی صمیمانه از پژوهشگر عزیز آقای سبحان طیبی و همکار ایشان، به دلیل ترجمه‌ی این نسخه از کتاب خود، امیدوار و آرزومندم که این تلاش، ایرانیان زیادی را در شناخت جذابیت‌ها و موضوعات حقوق بین‌الملل محیط‌زیست ترغیب و یاری نماید.

تیمو کویو روا

آگوست ۲۰۱۴، روانیمی، فنلاند

دیباجه کوتاه برخی از اساتید حقوق بین الملل محیط زیست بر کتاب: "مقدمه‌ای بر حقوق بین الملل محیط زیست"

مقدمه‌ای بر حقوق بین الملل محیط زیست مرور مختصری از حقوق بین الملل محیط زیست و روابط و موافقت نامه‌های میان ملت‌ها به منظور تسهیل در حفاظت از محیط زیست را فراهم می‌کند. این کاوش در ماهیت تاریخ و منابع بین المللی محیط زیست، توسط پروفیسور کویوروا آغاز شده و با در نظر گرفتن اصول کلیدی و همچنین بررسی اجرا و اثربخشی حقوق بین الملل محیط زیست در عمل حرکت می‌کند. این روند به به منظور تسهیل موثرتر حفاظت از محیط زیست از نظر بین المللی حقوق محیط زیست را توسعه داده است. با در نظر گرفتن یک روش استفاده از مطالعات موردی گرفته شده از طیف جهانی، این کتاب اولین نقطه ایده‌آل از ورود به بافت، اصول و مسائل، این موضوع مهم است. تیمو کویوروا پروفیسور پژوهش و مدیر موسسه شمالی برای محیط زیست و حقوق اقلیت‌های قطب شمال دانشگاه لاپلند است. او همچنین مدرس حقوق بین الملل در دانشکده حقوق، اقتصاد و مدیریت بازرگانی دانشگاه شرقی فنلاند و دانشکده حقوق دانشگاه تورکو است.

مقدمه‌ای بر حقوق بین الملل محیط زیست این رشته را به عنوان یک سیستم منسجم و به عنوان مجموعه‌ای از زیر موضوعات، رژیم‌های پیمان متمایز و اصول زیست محیطی معرفی می‌کند. ارائه پس زمینه کافی به خواننده بدون آموزش گسترده در حقوق بین الملل عمومی، از جمله نکات مهم و ظریف و دقت عملی است که در این مجموعه از کویوروا انتظار می‌رود.

پروفیسور راشل لرنای جانستون؛ دانشگاه آکوییری ایسلند^۱

"این کتاب یک فرصت فوق العاده برای مبتدیان به درک اصول اولیه حقوق بین الملل زیست محیطی به شیوه‌ای بسیار موجز و جالب فراهم می‌کند."

پروفیسور شین تیان بائو، دانشگاه ووهان، چین^۲

1. Professor Rachael Lorna Johnstone , University of Akureyri, Iceland

2. Professor Qin Tian Bao, Wuhan University, China

"تیمو کوپو روا یک کتاب جالب در حقوق بین‌الملل محیط زیست تولید کرده است. نیاز به چنین متنی برای برخی از زمان‌ها آشکار شده است و کتاب، یک شکاف بسیار مهم در ادبیات مقدماتی را پر می‌کند. در این مجموعه نه تنها حقوق بین‌الملل محیط زیست به خواننده معرفی شده است، بلکه پایه‌های آن و زمینه‌ی گسترده‌تری از آن با ارائه رویکردی برای درک کامل از ماهیت قانون و چالش‌هایی که همچنان پرداختن به آن ضروری است، ارائه می‌نماید."

پروفسور دان آنتون، دانشگاه ملی استرالیا^۱

www.ketab.ir

برای خوانندگان

آشنایی با حقوق بین‌الملل یا یکی از شاخه‌های آن یعنی حقوق بین‌الملل زیست‌محیطی بنا به تجربه بنده جزئی از معلومات عمومی اکثر افرادی نیست که روزنامه می‌خوانند یا اخبار تلویزیون را تماشا میکنند. مطبوعات نوعی جهان‌بینی را منعکس می‌کنند که در آن تعارض‌ها و ابرقدرت‌ها واقعیت خشن سیاست بین‌المللی را کنترل می‌کنند. در مورد یک کشور کوچک توصیه می‌شود روابط حسنه خود را با مراکز قدرت را حفظ کند. در طول جنگ سرد این نگرش واقع‌بینانه ضروری بود. نبرد بر سر قلمرو در بین بلوک‌های ابرقدرت آمریکا و شوروی و مسابقه تسلیحات هسته‌ای تا حدی حاکم شده بود که قواعد بین‌المللی اولین چیزی نبود که کسی به فکر مطالعه و بررسی آنها بیفتد. روند فکری کلی فلسفه روابط بین‌المللی خود را بر پایه دیدگاه‌های رئالیست سیاست بین‌المللی استوار ساخته که عاملان اصلی آن هر کشور و گروهی از کشورها بودند و قدرت نظامی - اقتصادی آنها جایگاهشان را روی نقشه سیاسی جهان مشخص می‌کرد و به زحمت جایی برای قواعد حقوق بین‌الملل باقی مانده بود.

این جهان‌بینی به تدریج به تاریخ تبدیل می‌شود. امروزه تحقیقات روند کلی در روابط بین‌المللی مبتنی بر نظریه‌های متعددی ست که نقش قواعد در رفتار دولت‌ها و سایر عاملان را تصدیق می‌کنند. مع الوصف این گام به سوی جلو در تحقیقات علمی هنوز توسط روزنامه‌نگارانی که به انتقال جهان‌بینی رئالیست در گزارش و پخش خود به عموم مردم ادامه می‌دهند برداشته نشده است.

وقتی روس‌ها پرچم خود را در بستر دریا در خط‌الرأس لومونوسف در زیر قطب شمال در اگوست ۲۰۰۷ فرو کردند متخصصین روابط بین‌المللی و جغرافیای سراسر دنیا در مصاحبه‌های خود اعلام کردند که بازی قدرت میان دولت‌ها بر سر منابع طبیعی قطب شمال شروع شده است. از آنجا که تغییر اقلیم آب شدن یخ دریای قطب شمال را تسریع کرده منابع انرژی غنی و ایمن از نظر سیاسی این اقیانوس جدید به طور روز افزون برای بهره‌برداری دسترس‌پذیر می‌شوند.

این برای تمام کسانی که با حقوق بین‌الملل سروکار دارند نشانه خوبی بود که رسانه‌ها چقدر با قدرت از جهان‌بینی ما الگوسازی می‌کنند. خیلی از دانشگاهیان تراز اول از جمله خود من مقالاتی را برای مخالفت با این تفسیر غلط نگاشتند؛ مقاله خودم در روزنامه معروف فنلاند «هلسینگین سانومات» چاپ شد. این مقاله مصداق «بازی قدرت» میان دولت‌ها نبود بلکه مصداق فرایندی بود که توسط کنوانسیون حقوق دریایی سازمان ملل تحت نظم درآمده بود. این کنوانسیون کشورهای عضو را موظف کرده ظرف ده سال پس از عضویت در صورتی که فلات قاره‌شان به فاصله بیشتر از ۲۰۰ مایل دریایی (۳۷۰ کیلومتر) تا ساحل رسید اطلاعات علمی - تکنولوژیکی زیربط را به کمیسیون حدود فلات قاره ارائه کنند. در واقع روسیه تا به حال به طور زبازندو نمونه‌ای این کنوانسیون را رعایت کرده و اولین کشوری بود که گزارش خود را در سال ۲۰۰۱ به کمیسیون ارائه کرد و پس از آن هم به جمع‌آوری اطلاعات علمی کافی جهت ارائه بعدی مشغول بوده است.

آن تفسیر غلط ناشی از این واقعیت هم بود که کارشناسان هم از بخشی از بافت غافل بودند. من از طریق صحبت با همکاران روابط بین‌الملل و جغرافی‌دانان پی بردم که خیلی از آنها حتی از کنوانسیون حقوق دریایی بی‌اطلاع هستند. این کنوانسیون که قانون‌اساسی اقیانوس‌ها هم نامیده می‌شود تقریباً تمام فعالیت‌های انسان در نواحی دریایی را تحت نظم درآورده است. آن همکاران از رشته‌های دیگر کم‌کم پی بردند که این کنوانسیون واقعاً همان دلیل اصلی بوده که دولت‌ها تحقیقات فلات قاره را انجام داده‌اند.

هرچند کارشناسان امروزه تشخیص می‌دهند چرا تحقیقات فلات قاره به انجام رسیده اما رسانه‌ها هنوز تفسیر خود از وقایع را تطبیق نداده‌اند. هر چه تفسیر ابداعی یک کارشناس خودگماشته دراماتیک‌تر باشد، مثلاً اینکه جنگ سرد در قطب شمال هیچوقت خاتمه نیافت، احتمال گزارش آن حتی توسط رسانه‌های تراز اول مثل بی.بی.سی و گاردین بیشتر است. پس یک خواننده تحصیل‌کرده عادی دلیل خوبی دارد که از نبرد مسلحانه در قطب شمال بیم داشته باشد. پتانسیل نبرد مسلحانه هرگز به طور کامل از سیاست بین‌المللی قابل حذف نیست اما در قطب شمال کاملاً غیرمحمتمل است.

در همین اثنا یک تغییر چشمگیر واقعی در قطب شمال در شرف وقوع است که تا حدودی زیر حاکایت نبرد پنهان شده است. پوشش یخی اقیانوس شمال با سرعت شتاب زده‌ای در حال پس‌روی و نازک شدن است و یخبندان دائمی در قطب شمال و یخ‌پهنه‌های گرینلند در حال آب شدن هستند. در این بحبوحه وقایع عاملان اقتصادی بر سر فرصت بهره‌برداری از منابع نفت قطب شمال رقابت می‌کنند. تغییرات قطب شمال هم جهانی وهم محلی هستند. اگر گاز متان از زیر یخبندان انتشار یابد یا اگر یخی که گرینلند را پوشانده زودتر آب شود تغییر اقلیم هم شتاب پیدا می‌کند و سطح دریاهاى جهان بالا می‌آید.

یخ در حال فروکش کردن امکان حفاری چاه نفت در محیط زیست بسیار آسیب‌پذیر قطب شمال را برای کمپانی‌ها فراهم می‌سازد اما عواقب سرریز نفت فاجعه‌آمیز خواهند بود زیرا نفت خیلی کند در آب سرد و یخی دریا پخش می‌شود.

در حالیکه رسانه‌ها یک جهان‌بینی جدیداً نبرد محور را ارائه می‌کنند اما نوشتن به روشی قابل فهم درباره نقش بایسته‌ای که مقررات بین‌المللی در روابط بین‌المللی ایفا کرده‌اند حائز اهمیت است. قواعد حقوق بین‌الملل و حقوق بین‌الملل زیست‌محیطی در دنیای واقعی روابط بین‌المللی بسیار مهم هستند حتی اگر رعایت آنها برای رسانه‌ها خیلی شاق باشد. درسنامه‌ها اصولاً برای دانش‌پژوهان به رشته تحریر در می‌آیند و لذا هدف من معرفی موضوعاتی است که تا حد امکان کلی و شاید گاهی ساده باشند. و این الزاماً یک نقص به شمار نمی‌رود. امیدوارم این کتاب علاوه بر حقوقدانان و دانشجویان حقوق توسط دامنه وسیعی از خوانندگان مطالعه شود.

خیلی از درسنامه‌های انگلیسی‌زبان صفحات زیادی را به مرور محتوای صدها معامده بین‌المللی اختصاص می‌دهند و انگیزه پیدا کردن این موافقتنامه‌ها و مطالعه آنها به خاطر خودشان را در دانشجویان ایجاد نمی‌کنند. به نظر من اگر یک دید کلی در مورد موضوع و ابزار درک آن به خواننده علاقمند به موضوع ارائه شود به طرز پربازده‌تری به یادگیری مطالب خواهند پرداخت.

خواننده می‌تواند از خواندن یک درسنامه عمومی در مورد حقوق بین‌الملل قبل از خواندن «مقدمه‌ای بر حقوق بین‌الملل زیست‌محیطی» متفع شود زیرا حقوق بین‌الملل زیست‌محیطی بخشی از حقوق بین‌الملل عمومی است. نمونه‌هایی از درسنامه‌های مفید

«کتاب دستی حقوق بین‌الملل» اثر آنتونی اوست و «حقوق بین‌الملل عمومی» اثر آلینا کازو روفسکا هستند.

این کتاب شرح اصلی حقوق بین‌الملل زیست‌محیطی را ارائه کرده به عبارتی تشریح کرده که اکثریت افراد درگیر در این زمینه چگونه یک توافقنامه خاص را تفسیر یا یک مفهوم خاص را درک کرده‌اند. اما باید بدانیم که می‌توان و باید حقوق بین‌الملل زیست‌محیطی را به طرق مختلف تفسیر نمود. کارشناسان تراز اول در این رشته علیرغم اینکه به مآخذ حقوقی یکسانی متکی می‌باشند در مورد نکات زیادی اختلاف‌نظر دارند. یک جزء بایسته در تبحر یک حقوقدان آن است که بتواند یک موضوع را از نقطه نظرات متفاوت توجیه کند.

در خاتمه باید متذکر شوم همیشه دانشجوی حقوق بین‌الملل محیط زیست خواهم بود. اگر کسی فکر کند به دیدگاه درستی دست یافته دیگر چیزی را نخواهد آموخت. این مشکل در کارشناس شناخته شدن وجود دارد: در موارد متناقض با دیدگاه‌های متفاوت منتظر یک نظر شفاف و قطعی یک کارشناس درباره تعهداتی هستیم که حقوق زیست‌محیطی برای دولت‌ها و عاملان دیر مقرر کرده است. یک قاضی موظف است اختلاف را حل و فصل کند، یک وکیل موظف است از منافع موکل خود دفاع کند، در حالیکه یک دانشمند می‌تواند نگرش دانشجویی مادام‌العمر را حفظ کند و پذیرای نقطه نظرات مختلف باشد.

نگارش این کتاب یک نمونه خوب بود. عده‌ای از کارشناسان برجسته در این رشته کتاب را نقد و بررسی کرده‌اند؛ من در بعضی مسائل با آنها مخالف و در بعضی دیگر موافق هستم و چیزهای زیادی را از آنها آموختم. بهترین راه یادگیری به چالش کشیدن دیدگاه یک مؤلف است اما همیشه مطمئن باشید می‌توانید مخالفت خود را توجیه کنید. پس من از خوانندگان خود می‌خواهم تا حد امکان با من مخالفت کنند و تا جایی که امکان دارد ادله حقوقی مجاب‌کننده‌ای برای ادعای خود در مورد اشتباهات من پیدا کنند.

این کتاب قصد ندارد تمام مقررات جامع مرتبط با حقوق زیست‌محیطی را معرفی کند. بسیاری از درسنامه‌های انگلیسی زبان مجلدی هزار صفحه‌ای و بیشتر هستند که تعداد فراوانی از مقررات حقوق زیست‌محیطی را تشریح و تحلیل کرده‌اند. سپس

مطلب گسترده به صورت بخش‌های ویژه‌ای از حقوق زیست‌محیطی که بیشتر برای متخصصین امر مناسب است تنظیم می‌شود. در مقابل، یک کتاب مقدماتی مثل این کتاب آزادانه بر روی مبانی پایه موضوع متمرکز می‌شود.

هدف اصلی کتاب حاضر ارائه یک شرح حال عمومی از حقوق زیست‌محیطی است زیرا میزان صنعتی وضع مقررات بین‌المللی جدید باعث دشواری درک آنها و نفوذ به اینهمه متن پرجزئیات می‌شود، این کتاب برخلاف سایر درسنامه‌ها طوری طراحی شده که به آسانی قابل درک باشد نه اینکه مروری جامع بر تمام مقررات مربوطه را ارائه کند. این کتاب ویژگی‌های متعددی دارد که برای کمک به خواننده در درک بهتر واقعیت گاماً تجریدی حقوق زیست‌محیطی منظور شده‌اند.

• من در کوتاه‌مقاله‌های نمونه سعی کرده‌ام تشریح کنم حقوق زیست‌محیطی عملاً چگونه کار می‌کند یا چگونه ایده‌های تجریدی را به صورت ملموس در می‌آورد.

• عکس‌ها و توضیحات نیز به ملموس‌سازی ایده‌ها کمک می‌کنند و دیدگاه دیگری را نسبت به موضوع مورد بحث ارائه می‌نمایند.

• کادرهای دادگانی برای روشن‌سازی مفاهیم ضروری ارائه شده‌اند.

این کتاب شامل پاورقی، جدول معاهدات یا کتاب‌شناسی نیست که مواردی هستند که ما حقوق‌دانان به آنها عادت کرده‌ایم زیرا این کتاب برای گروه وسیع‌تری از مخاطبین در نظر گرفته شده که بسیاری از آنها به خواندن متن اصلی بدون وقفه عادت دارند. با استفاده از توضیحات پایانی، خواننده آزادانه بر روی متن اصلی تمرکز می‌کند. بخش‌های ریدینگ (خواندن‌های) بیشتر و وب‌سایت‌های پیشنهادی در پایان هر فصل خواننده را به منابع اطلاعات بیشتر در مورد بخش‌هایی از حقوق زیست‌محیطی که می‌توانند جالب باشند ارجاع می‌دهند. اطلاعات مربوط به معاهدات و دیگر اسناد بین‌المللی در متن اصلی درج شده‌اند و در جایی که لازم باشد به طور مناسب نقل می‌شوند، نام کامل اسناد و مأخذ آن در توضیح پایانی زیربط در پایان هر فصل آمده است.

این کتاب طرح راستین فراخوان بنده است. مدت زیادی بود که احساس می‌کردم لازم است نوع جدیدی از معرفی حقوق زیست‌محیطی مردم‌پسند را به تحریر درآورم اما به خاطر استادی تحقیقاتی و گرفتاری از مضیقه وقت خود هم اطلاع دارم. پس از

ارائه یک دوره آموزش حقوق بین‌الملل زیست‌محیطی در دانشگاه نیوساوت ولز در شهر سیدنی استرالیا که در سال ۲۰۱۱ در آنجا استاد مدعو بودم انگیزه تازه‌ای پیدا کردم. در آگوست ۲۰۱۱ کار بر روی این کتاب را با شدتی که سایر تعهداتم اجازه می‌داد آغاز کردم و ابتدا آن را به زبان فنلاندی برای ناشران «تایتوسانوما» نگاشتم و سپس روتلج به آن علاقمند شد. برای این نسخه انگلیسی زبان کتاب را با کمک همکارانی از چهارگوشه دنیا اصلاح کردم. و مهم بود که هدف کتاب نه فقط فنلاند بلکه مردم جهان باشند.

هر چند افراد زیادی در نگارش آن به من کمک کرده‌اند اما این کتاب مؤلفش را طنین‌افکن کرده است و بیان این که بگویم چقدر از آنها سپاسگزارم با واژه‌ها ساده نیست.

هدف من از همان شروع نگاشتن یک درسنامه مقدماتی نه ارائه جامع موضوع بلکه ایجاد انگیزه در دانشجویان برای یادگیری بیشتر بود. من به جای مورد خطاب قرار دادن حقوقدانان می‌خواستم یک دیدگاه پایه و اصولی را به تمام افراد علاقمند به محیط زیست ارائه کنم و مطمئن هستم به این دو هدف رسیده‌ام. من صمیمانه از ویراستار خود «نانا سیروون» قدردانی می‌کنم که در ساده‌تر کردن کتاب اصلی فنلاندی برای خواندن و مردم پسند کردن آن از هیچ مساعدتی دریغ نکرد. همچنین از «رو تلج» به خاطر ترجمه کار به زبان انگلیسی و از «دامیان میچل» و «فیونا بریدن» به خاطر تمام کمک‌هایشان سپاسگزارم.

من دست‌نوشته کتاب را جهت مطالعه برای تعداد زیادی از همکاران دانشگاهی خود ارسال کردم و اظهار نظرات بسیار مفیدی را دریافت نمودم. نسخه انگلیسی که بازنگری و اصلاحات درخوری را روی آن انجام داده‌ام از «دان آنتوان»، «نیگل بانکس»، «نیل گریک»، «مینهارد دوئل»، «سباستین دویک»، «اینا ایگناتیوا»، «راشل لورنا جانستون»، «کین تیبنائو» و «روبین وارنر» باز خورد گرفت. تمامی این همکاران فوق‌العاده اشتباهات را اصلاح کردند و مرا به منظور بازنگری محتوا و ساختار کتاب به چالش کشیدند. ما اختلاف نظرهایی داشتیم که خوب بود: یک نفر فقط زمانی می‌تواند بیاموزد که جرأت مخالفت کردن را داشته باشد. من درس‌های زیادی آموختم و معتقدم اظهارنظرات دیگران باعث اصلاح و بهبود چشمگیر کتاب من شد. از همه شما متشکرم. همکاران

من در انیستیتو شمال حقوق زیست‌محیطی و اقلیت در مرکز قطب شمال در خلال این پروژه به انواع و انحاء مختلف مرا تشویق و دلگرم نمودند. از شما همکاران برجسته متشکرم.

مثل همیشه والدینم، خواهرم و بستگان همسرم نیز در این پروژه به هر طریق ممکن با درک اینکه یک اهل علم همیشه در دنیای خودش غرق است مرا تحمل کردند. از همه شما سپاسگزارم. همسر و فرزندان عزیزم: آنینا، یوناس و ویلگا در طول فرایند نگارش، با وجودیکه اوقات با هم بودن ما را مختل کرده بود، مرا تحمل کردند. البته حدس می‌زنم بچه‌ها خوشحال بودند زیرا هر چند پدرشان مشغول نوشتن بود اما لااقل در خانه حضور داشت. احساس می‌کنم امتیاز و موهبتی به من اعطاء شده که شغلی دارم که برایم مفید و جالب است.

امیدوارم این کتاب الهام‌بخش سایرین باشد تا ببینند چگونه با محیط زیست مشترکمان ارتباط داریم.

تیموکویو روا

رووانیمی، پایان سال ۲۰۱۲

مقدمه

نظام حکومتی موجود تحت نظم حقوق بین الملل در طول چندین سده به کندی تکامل پیدا کرده است. پیدایش نظام سیاسی - حقوقی بین المللی به تاریخ صلح و ستفاليا در سال ۱۶۴۸ بر می گردد که به جنگ سی ساله در اروپا خاتمه داد و توسعه نظام حکومتی را در اروپا آغاز کرد. هدف این نظام حکومتی سیاسی بین المللی حفظ صلح در میان کشورهای مستقل بوده است. این ایده که جامعه بین الملل می تواند سیاست و حقوق مشترکی را برای بررسی جمعی مشکلات جهان دنبال کند یک ایده قیاساً امروزی است: بنیانگذاری سازمان ملل در سال ۱۹۴۵ توسعه همکاری سیاسی - حقوقی بین المللی را امکان پذیر ساخت.

هر چند این همکاری ممکن شد اما حقوق بین الملل کماکان یک جامعه سیاسی را حفظ می کند که الزاماً خواستار ایمن سازی عدم وابستگی واحدهای سیاسی اش و تضمین صلح در میان آنهاست. به طور همزمان فشار وارده برای ایجاد سیاست و حقوق واقعاً جهانی در عرصه های گوناگون، کنترل و حذف سلاح کشتار جمعی، پیشگیری از سوءاستفاده از حقوق بشر، جلوگیری از بیماری های جهانگیر یا کنترل و پیشگیری از خطرات زیست محیطی جهانی رو به افزایش گذاشته است. ساختارهای وست فالایی که خواستار حفظ حقوق و منافع هر کشور مستقل هستند از ضرورت ایجاد چنین ساختارهای مشترک برای سیاست جهانی بازداري می کنند و این در بافت مشکلات زیست محیطی جهان قابل مشاهده است که به سیاست ها و قوانین نافذ و کاری نیاز دارد تا اقدامات هر کشور مستقل را دچار محدودیت کند.

حقوق بین الملل زیست محیطی با دنیایی سریعاً متغیر مواجه است که مشخصه اش روند شتابزده قدرت سیاسی کاربردی در خارج از ساختار متعارف دولتی یعنی در سازمان های بین المللی جهانی و منطقه ای یا در شرکت های چند ملیتی می باشد. حکومت (اداره) بین المللی محیط زیست در تلاش است ساختارهای اجرایی توانمند در تغییر دادن مشکلات زیست محیطی دائماً متغیر و مدیریت کردن آنها را ایجاد کند.

بخش خصوصی در حال اتخاذ تصمیماتی است که اهمیت سیاسی‌شان هر روز بیشتر می‌شود پس مقررات زیست‌محیطی هر چه بیشتر شرکت‌ها را هدف مستقیم خود قرار می‌دهند. مشکلات زیست‌محیطی جهانی ما را مستقیماً تحت تأثیر قرار می‌دهند بنابراین عاملان غیردولتی به نحو روز افزون طالب حق مشارکت در این امر و اعمال نفوذ بر مدیریت چنین مشکلاتی می‌باشند.

یکی از مهمترین پیشرفت‌ها در تاریخ دنیا ظهور کشورها به صورت فرم مرکزی سازمان سیاسی جهانی بوده است. قواعدی که بر اساس آن گروهی از مردم اقدام به ساختن یک کشور می‌کنند در حقوق بین‌الملل تعریف شده‌اند. این قواعد یک سرزمین خاص را تحت کنترل و دولتی کارآمد و قادر به تعامل با سایر کشورهای مستقل نیز خواهد داشت. نظر اصلی این است که به رسمیت شناخته شدن از سوی کشورها هرچند که حائز اهمیت می‌باشد دیگر پیش‌نیازی برای تعیین جایگاه یک کشور نیست؛ و اگر کشوری فقط توسط تعدادی از کشورها به رسمیت شناخته شود حیطه عمل محدودی در سیاست خارجی خواهد داشت. یک مصداق خوب آن، کشور تایوان (جمهوری چین) است که حتی اگر به وضوح واجد شرایط کشور بودن باشد فقط از سوی ۲۰ کشور به رسمیت شناخته شده است. (۱)

به مرور زمان تقریباً تمام خشکی‌های روی زمین در قلمرو مستقل کشور جاگرفته‌اند. کشورهای ساحلی هم به تدریج حوزه صلاحیت خود را به نواحی دریایی گسترش دادند. تقریباً ۲۰۰ کشور سازمان یافته که حقوق و وظایف‌شان اصولاً بر اساس حقوق بین‌الملل کلاسیک به نظم درآمده و هر کدام از این کشورها الزاماً مسئول حفاظت از محیط زیست داخل سرزمین خود می‌باشد چالشی را برای حقوق زیست‌محیطی پدید آورده‌اند. اصل اساسی حقوق بین‌الملل این است که کشورها می‌توانند قوانینی را برای خود وضع کنند و هیچ نهادی نمی‌تواند بدون رضایت آنها قانونی الزام‌آور را وضع و بر آنها تحمیل کند. بنابراین حفاظت زیست‌محیطی (قوای مقننه و مجریه) بین کشورهای ارضی مستقل به اشتراک گذاشته می‌شود. و البته این امر متناقض با این واقعیت است که آلاینده‌ها یا اکوسیستم‌ها مرز بین کشورها را رعایت نمی‌کنند.

حقوق بین‌الملل زیست‌محیطی دنبال راهی برای این کشورهای مستقل است تا از مشکلات زیست‌محیطی برون‌مرزی پیشگیری یا اکوسیستم‌های مشترک را با هم اداره

کنند. این واقعیت که حقوق بین‌الملل کلاسیک قدرت قانونی و اجرایی را برای اجتماعات سیاسی ارضی که مرزهایشان از منظر آلودگی یا اکوسیستم‌های طبیعی ساختگی هستند تضمین کرده باعث ایجاد تنش می‌شود. عاملان متعهد در برابر حفاظت بین‌المللی از محیط زیست نیز به سهم خود سعی دارند راهی را برای کمک به کشورها پیدا کنند تا ببینند در بلند مدت - و همین‌طور در کوتاه مدت - چه چیز بیشتر به صلاح آنها است. جالب اینکه حقوق زیست‌محیطی توانسته چالش بزرگی را در مدتی بسیار کوتاه برای اصول دیرپای حقوق بین‌الملل کلاسیک ایجاد کند (۲).

ساختار کتاب

مسائل اساسی در حقوق محیط زیست در فصل ۱ بررسی می‌شوند. چرا حقوق بین‌الملل محیط زیست لازم است، و آیا می‌تواند با چالش‌های تحمیل شده توسط مشکلات فزاینده منطقه‌ای و جهانی زیست‌محیطی مقابله نماید؟ آیا حقوق زیست-محیطی باید تعهدات قانونی را به جای دولت‌ها مستقیماً برای شرکت‌ها وضع کند زیرا اصولاً شرکت‌ها مسبب آلودگی و مشکلات زیست‌محیطی هستند؟ این فصل ویژگی حقوق محیط زیست به عنوان بخشی از حقوق بین‌الملل عمومی و چگونگی تبدیل حقوق بین‌الملل به بخشی از حقوق ملی را نیز مورد بررسی قرار داده است.

فصل ۲ پیشینه حقوق بین‌الملل محیط زیست را مرور کرده است. این شاخه از حقوق صرفاً در بافت توسعه مقررات زیست‌محیطی لحاظ می‌شود اما برای شروع بهتر است کار را با آشنایی با بافت وسیع‌تر توسعه حقوق بین‌الملل محیط زیست آغاز کنیم که جزوی از توسعه کلی‌تر حقوق و سیاست بین‌الملل است. این کار در ارزیابی اینکه مقطع زمانی که در آن حقوق زیست‌محیطی توانسته نهادهای سیاسی - حقوقی را برای توسعه حفاظت از محیط زیست دایر کند چقدر کوتاه بوده به ما کمک می‌کند. حقوق زیست‌محیطی با مشکلات دشوار و فراگیر زیست‌محیطی مثل کاهش لایه اوزون، تغییر اقلیم، از بین رفتن تنوع بیولوژیکی مواجه است. پس امتحان و توسعه مقررات و ساختارهایی که به کل جامعه جهانی کمک کنند تا برا رفع مشکلات تهدیدکننده ما اقدام کنند ضروری بوده است.

حقوق محیط زیست از این جهت حقوق بین‌الملل کلاسیک را به چالش کشیده که به چه طریق و توسط چه کسانی وضع می‌شود. فصل ۳ روش‌های تازه وضع قانون را

بررسی کرده است و ابتدا به بررسی تفاوت بین حقوق نرم (میان‌ه‌رو) و حقوق سخت (تندرو) پرداخته و بعد هر یک از منابع اولیه و ثانویه حقوق بین‌الملل را به نوبت مورد بررسی قرار داده است. مفهوم رژیم در این فصل و در کل کتاب از اهمیت خاصی برخوردار است.

به طور کلی رژیم نوعی هیأت مدیره دائمی بین‌المللی مبتنی بر یک توافقنامه بین‌المللی زیست‌محیطی است که توسط اعضا ایجاد می‌شود. دولت‌ها از طریق این رژیم سعی دارند واکنش به یک مشکل زیست‌محیطی متغیر را کنترل کنند. در طول سال‌ها دولت‌ها کم‌کم به توسعه رژیم معاهداتی برای کنترل مشکلات زیست‌محیطی بین‌المللی مبادرت ورزیده‌اند زیرا مشکلات زیست‌محیطی به یک نظام مدیریت دائمی دایر شده بر اساس توافقنامه‌های میان‌دولتی نیاز دارند. خیلی از مشکلات زیست‌محیطی قابل برطرف شدن نمی‌باشند و فقط به حداقل رسانده می‌شوند زیرا ناشی از فعالیت اقتصادی مورد قبول جامعه می‌باشند.

یک رژیم معاهداتی (۳) باید انعطاف پذیری لازم برای اخذ تصمیمات کارآمد را داشته باشد تا بتوان به یک مشکل متغیر و گاه‌آ تشدیدشونده زیست‌محیطی واکنش نشان داد. به این دلیل است که اجلاس اعضا (نماینده تمام کشورهای عضو معاهده) برگزار می‌شود که می‌تواند به همراه سایر نهادهای رژیم تصمیمات غیرالزامی و الزام‌آور حقوقی را برای مقابله با یک مشکل زیست‌محیطی اتخاذ نماید.

فصل ۴_ میزان تأثیرپذیری حقوق بین‌الملل کلاسیک از حقوق بین‌الملل محیط زیست را تشریح کرده است. اصول حقوق بین‌الملل عمومی جایگاه حقوقی مناطق مختلف دنیا را مشخص می‌کنند و لذا مشخص می‌کنند چه کسی اختیار حفاظت یا عدم حفاظت از محیط زیست در آن مناطق را دارد. اصول حقوق زیست‌محیطی که بیشترین اختیار را دارند اصول مبتنی بر ساختار کشوری حقوق بین‌الملل کلاسیک هستند، که در مرکزیت قانونگذاری مسائل ثانوی به حفاظت زیست‌محیطی جهانی مثل قانونگذاری برای آلودگی برون مرزی وجود دارند. مع‌الوصف پیشگیری و کنترل بسیاری از مشکلات زیست‌محیطی جهان مستلزم اداره واقعاً جهانی محیط زیست است که بتواند قوانین و سیاست زیست‌محیطی داخلی کشورها را تحت تأثیر قرار دهد. اصولی که در حیطه حقوق محیط زیست منظور شده برای مرتفع ساختن مشکلات زیست‌محیطی

جهانی و منطقه‌ای کامل می‌شوند. هر چند جایگاه حقوقی این اصول هنوز کاملاً تثبیت نشده اما باز هم با قانونگذاری زیست‌محیطی بین‌المللی امروزی انطباق دارند. حقوق محیط زیست از پیشرفت‌های اخیر در حقوق محیط زیست داخلی نیز بهره‌مند شده است، مقررات بین‌المللی زیست‌محیطی رویکردهای تازه‌ای (مثل رویکرد اکوسیستم) و روش‌های کنترلی جدیدی (مثل تخمین و ارزیابی اثرات زیست‌محیطی انتشارات) را که از بافت کشوری برخاسته‌اند اتخاذ کرده است.

فصل ۵ به طور موجز به بررسی مباحث ویژه در حیطه حقوق بین‌الملل محیط زیست پرداخته و مشکلات زیست‌محیطی مرتبط با اتمسفر و از بین رفتن تنوع زیست‌محیطی را به طور خاص از طریق رژیم معاهداتی که تقریباً تمام کشورهای دنیا را در بر می‌گیرد تحت رسیدگی قرار داده است. مع الوصف حقوق بین‌الملل زیست‌محیطی یک شاخه بسیار پراکنده (۴) از حقوق در مقایسه با نظام نظارتی حامی تجارت آزاد است که آنهم در این فصل بررسی می‌شود. این فصل روش‌های گوناگون طبقه‌بندی حقوق بین‌الملل محیط زیست را نیز لحاظ کرده و نگاهی به شاخه‌های اصلی و زیرشاخه‌هایی انداخته که با مرور زمان تکامل یافته‌اند.

فصل ۶ مسئولیت در برابر خسارت زیست‌محیطی را بررسی کرده است. توافقاتنامه‌های بین‌المللی زیست‌محیطی به ندرت شامل قواعدی هستند که بگویند چه کسی خسارت زیست‌محیطی را وارد ساخته و چگونه جبران خواهد کرد. هر چند قواعد مسئولیت در حقوق بین‌الملل عمومی برای خسارت زیست‌محیطی برون‌مرزی هم کاربردپذیر می‌باشند اما به ندرت از اهمیت کاربردی برخوردارند و این در حقوق بین‌الملل محیط زیست عادی است. طرفین پیمان‌ها عموماً تمایل دارند منابع نادر خود را بر پیشگیری از خسارت زیست‌محیطی، نه بر روشن‌سازی قواعد جبران خسارت، متمرکز سازند.

فصل ۷ بررسی میزان توانایی حقوق بین‌الملل محیط زیست در به چالش کشیدن حقوق بین‌الملل کلاسیک را ارائه کرده است. مثلاً علیرغم اینکه ساختار وست فالیایی حقوق بین‌الملل کلاسیک بر قدرت بوده است تمام نظام‌های زیست‌محیطی بین‌المللی در واکنش به چالش‌های خاصی که در اثر مشکلات زیست‌محیطی پدید آمده‌اند تا حدودی موفق بوده‌اند. مع‌هذا علیرغم تلاش‌های فراوان، قواعد ویژه‌ای برای جبران

خسارت زیست‌محیطی تنظیم نشده‌اند. مورد دیگری که در این فصل تحت بررسی قرار گرفته بازسازی ساختار نهادهای حفاظت بین‌المللی از محیط زیست است که یکی از اهداف اصلی در روند دو ساله‌ای بود که در پایان ژوئن ۲۰۱۲ به ریو به اضافه بیست، پیگیری ۲۰ ساله کنفرانس ریو در سال ۱۹۹۲ منجر گردید. ساختار اصلاح‌شده اهمیت حیاتی دارد زیرا کار متداخل در بین نهادهای مختلف اداره محیط زیست باعث اتلاف منابع نادر و بغرنج شدن حفاظت از محیط زیست می‌شود. آخرین مسئله تحت بررسی در این فصل این است که آیا می‌توان معیارهای دیگری را در حقوق بین‌الملل محیط زیست مقرر نمود تا به مقابله با دشوارترین مشکل زیست‌محیطی معاصر یعنی تغییر اقلیم که چالش‌انگیزترین معضل برای واکنش‌دهی سیاسی می‌باشد کمک شود. این فصل با سؤالات و تکالیف تحقیقاتی خاتمه می‌یابد تا به خواننده در بررسی موضوع هر فصل از نقطه نظر خودش کمک شود و از طرفی نیز برای مطالعه فردی یا گروهی مفید واقع می‌شوند.

تحقیق و بررسی حقوق بین‌الملل محیط زیست

منابع دکتربین حقوق (به فصل ۳ مراجعه شود) ابزار اساسی‌ای را فراهم می‌سازند تا مقرر شود کدام اسناد مکتوب صحت‌گذاری شده توسط دولت‌ها معاهده بین‌المللی و کدامیک اسناد حقوق نرم (میان‌رو) غیرالزامی هستند و همین‌طور کدام گزارش دولتی با توسعه حقوق بین‌الملل عرفی مرتبط است.

تحقیق و پژوهش از اواسط دهه ۱۹۹۰ در تمام رشته‌های دانشگاهی تحولی ریشه‌ای پیدا کرده است. اینترنت و پایگاه‌های دادگان الکترونیکی نیز در علم حقوق تحقیقات حقوقی را متحول کرده‌اند. این تغییر و تحول در حقوق داخلی به اندازه حقوق بین‌الملل چشمگیر و قابل ملاحظه نیست. یک حقوقدان ملی قبل از عصر تکنولوژی اطلاعات به راحتی به منابع حقوقی (آراء دادگاه، قانونگذاری و مراحل مقدماتی آن و ...) دسترسی داشت. احتمالاً مهمترین تغییر برای یک حقوقدان ملی این است که دیگر مجبور نیست به یک کتابخانه فیزیکی برود چرا که بیشتر مطالب در پایگاه دادگان الکترونیکی موجود می‌باشد.

این تغییر برای یک حقوقدان بین‌المللی بسیار عظیم بوده است. قبلاً آراء و محاکم دیوان دادگستری بین‌المللی سازمان ملل فقط در برخی از کتابخانه‌های خاص موجود

بودند و معمولاً سال‌ها پس از صدور رأی در دسترس قرار می‌گرفتند. گزیده معاهدات و سایر اسناد بین‌المللی در نشریات برگزیده مثل «مطالب حقوق بین‌الملل»، در جنگ‌های معاهداتی یا مجلات تخصصی موجود بودند. تحقیق مشروح در مورد، مثلاً، توسعه حقوق بین‌الملل کار، مقررات دریایی یا حقوق بشر مستلزم سفر به کشور محل استقرار سازمان بین‌المللی یا نهاد دیگر بود. در ضمن به دلیل مقررات عدم افشاگری سازمان‌های مختلف معلوم نبود کسی بتواند به کل مطالب و اطلاعات مورد نیازش دسترسی پیدا کند.

یکی از همکاران کانادایی من در اوایل دهه ۱۹۸۰ مقررات دریایی بین‌المللی را مورد مطالعه قرار داد. وی مجبور بود کارش را با پرواز به لندن جهت دیدن ستاد مرکزی سازمان دریایی بین‌المللی و بعد شناسایی رابط‌های مناسب که بتوانند او را به سمت اسناد و مدارک مورد نیازش هدایت کنند آغاز کند. وی از تمام اطلاعات مربوطه نسخه‌برداری کرد و از آنجا که بسیار اساسی و مهم بود مجبور شد بخش اعظمی از اطلاعات را توسط باربری دریایی به کانادا بفرستد. امروز همین شخص می‌تواند به مطالعه‌اش پردازد و پرینت تمام اسناد مورد نیازش را از اینترنت بگیرد.

این کتاب در بخشی برای ایجاد انگیزه در خوانندگان منظور شده تا در مورد منابع حقوق بین‌الملل زیست‌محیطی برای خودشان تحقیق کنند. اگر به یک پایگاه دادگان الکترونیکی یک کتابخانه دسترسی داشته باشید واقعاً همان چیزی است که نیاز دارید. اما در تحقیقات امروزی فقط آشنایی با جستجوی واژگان و روش‌های اصلی جستجو ضروری نیست بلکه لازم است با مناسب‌ترین منبع برای هر نوع اطلاعات نیز آشنا باشیم. به عنوان مثال می‌توانید آراء دیوان دادگستری بین‌المللی را در سایت رسمی (اداری) دیوان پیدا کنید.

استفاده از سایت رسمی جهت تأیید اینکه آنچه می‌بینید همان رأی دقیق و کامل مورد نظر است ارزش صرف وقت را دارد.

معاهدات بین‌المللی در پایگاه‌های متعددی یافت می‌شوند. یکی از مطمئن‌ترین سایت‌ها «گزیده معاهدات سازمان ملل» (۵) است که از طریق کتابخانه‌های متعدد دسترس‌پذیر می‌باشد. یکی از سودمندترین ویژگی‌های این پایگاه این است که بخش مجزایی را در بر دارد که نشان می‌دهد چه کشورهایی عضو هر معاهده می‌باشند. یک

منبع مفید دیگر سایت کمیسیون حقوق بین‌الملل سازمان ملل است که مقدار معتنا بهی از اطلاعات حقوقی مرتبط با حقوق بین‌الملل زیست‌محیطی را شامل می‌شود.

اگر موضوع خاصی در حقوق زیست‌محیطی را مورد بررسی قرار داده و درصدد یافتن مطالب بیشتر درباره‌ی آن هستید سریع‌ترین راه یافتن تمام اطلاعات مرتبط با موضوع شما خواندن درسنامه یا یک کتاب پیشرفته‌تر در مورد آن موضوع می‌باشد. اگر یک تحقیق دیگر عمده تحقیقات را انجام داده است چرا دوباره‌کاری کنید؟ این کتاب پیشنهاداتی در مورد ادبیات و وب سایت‌های مربوطه را نیز در پایان هر فصل در اختیارتان قرار داده است. یک نقص متداول و خطرناک وجود دارد که محققان امروزی باید از آن دوری کنند: موتورهای جستجوی اینترنتی، یافتن وب‌سایت‌ها، مقالات و توافقنامه‌های مربوط به هر مقوله معین را آسان کرده‌اند و خطرش این است که انواع گروه‌های فشار وب‌سایت (۶) دارند و مطالبی را منتشر می‌کنند که ممکن است مثل یک منبع بی‌طرف مطمئن جلوه کند اما کیفیت سؤال‌برانگیزی داشته باشد. بررسی مالکیت و کنترل وب‌سایتی که از آن دیدن می‌کنید، کسی که آن را ساخته و صلاحیت و وفاداری مؤلف حائز اهمیت است. همچنین یافتن وب‌سایت‌هایی که شما را به سوی منابع اصلی حقوق زیست‌محیطی هدایت کنند مهم است.

توضیحات

۱- تایوان با ۲۲ کشور عضو سازمان ملل (و با مقریاب اعظم) روابط دیپلماتیک دارد، سرزمین اصلی چین (جمهوری خلق چین) تایوان را یکی از استان‌های خود می‌داند و در برابر به رسمیت شناختن عملی یا حقوقی تایوان به عنوان یک کشور واکنش منفی نشان می‌دهد.

۳- من در این کتاب از اصطلاح «رژیم معاهداتی» برای اشاره به کل روند آغاز شده توسط یک معاهده بین‌المللی خاص استفاده کرده‌ام. اگر بخواهم به یک معاهده اشاره کنم از نام یا مخفف آن استفاده می‌کنم. رژیم به چند دلیل یک مفهوم مناسب برای محققین حقوقی است:

- این واژه بیشتر نشان می‌دهد که قانونگذاری زیست‌محیطی بین‌المللی فقط با تفسیر یک توافقنامه اصیل ارتباط ندارد؛ و به طور ضمنی به نوعی سازمان کوچک اشاره دارد که همواره به طرق گوناگون تغییر می‌کند.

• این مفهوم که در حیطه تحقیقات روابط بین‌الملل تکامل یافته فرصتی را برای پی بردن به اهمیت قواعد حقوق نرم به عنوان بخشی از کار رژیم در اختیار پژوهشگران حقوق زیست‌محیطی قرار داده است.

• رژیم بر پایه ایده قانونگذاری دائماً متغیر استوار است. کشف علمی مشکلات زیست‌محیطی که توسط حقوق زیست‌محیطی به نظم درمی‌آیند همواره در حال تغییر است. پس ادراک رژیم‌های مبتنی بر یک توافقنامه زیست‌محیطی بین‌المللی به عنوان سازوکار مدیریت در یک کشور در حال گذار (تغییر و تحول) اهمیت دارد.

• رژیم زیست‌محیطی بین‌المللی اغلب تحت تأثیر عاملانی بجز دولت‌ها قرار می‌گیرد.

• از آنجا که این مفهوم ما را به سوی بررسی تغییر و تحول در رژیم سوق می‌دهد پس می‌توان به چگونگی بهبود بخشیدن به یک رژیم هم اندیشید.

۴- در این کتاب از مفهوم پراکندگی استفاده شده است. پراکندگی حقوق و ارزش‌های مختص به خود را دارد که ممکن است با سایر شاخه‌های حقوق بین‌الملل مغایرت داشته باشند. حقوق تجارت بین‌الملل تجارت آزاد در بین کشورهای دنیا را دنبال می‌کند در حالیکه حقوق بین‌الملل زیست‌محیطی حفاظت و استفاده پایدار از محیط زیست جهانی و منطقه‌ای را پیگیری می‌کند. حقوق بین‌الملل مدت‌ها پراکنده بوده اما پراکندگی در حقوق زیست‌محیطی نیز وجود دارد. به عنوان مثال در حال حاضر حقوقدانانی وجود دارند که در جزئیات توافقنامه‌ها و مقررات ضد تغییر اقلیمی یا کاهش تنوع زیستی متخصص می‌باشند.

1- <http://trNties.un.org/>

2- <http://www.un.org/b.v/ilc/>